

A nivelláció diszkrét baja

KÖNYVKRITIKA - LXV. évfolyam, 28. szám, 2021. július 16.

Alexis de Tocqueville: A demokratikus despotizmus. Ádám Péter válogatásában, fordításában és előszavával. Qadmon Kiadó, Budapest, 2020, 220 oldal, 3270 Ft

Családi gyökerei ellenére Tocqueville üdvözölte ugyan a demokratizálódás elkerülhetetlen térnyerését (amit ráadásul a Gondviselés elkerülhetetlen eseményének tartott), tisztában volt az előző korok arisztokratikus társadalmainak súlyos igazságtalanságaival, mégis fájlalta mindazt, amit végleg elveszni érzékelt: a káosz veszélyével szemben a kiszámíthatóságot, stabilitást; az egyenlő, de személytelen emberi kapcsolatok helyett az egyenlőtlen (és persze igazságtalan), de meghitt, bensőséges kötelékeket úr és szolga között. Keserűen állapította meg azt az antropológiai igazságot, miszerint az emberek zöme hajlamosabb többre értékelni az egyenlőséget a szabadságnál. Hiszen: „A politikai szabadságot csak nagy erőfeszítések árán veheti birtokba az ember, csakis akkor élvezhetjük, ha előzőleg nem kevés áldozatot hozunk érte” (85.). „A politikai szabadság elvesztéséhez azonban annyi is elég, hogy hagyjuk kicsúszni a kezünkől - és máris odatesz.” (84.)